

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ
ФАКУЛЬТЕТ № 2
КАФЕДРА ТРУДОВОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА**

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Господарське право» вибіркових компонент освітньої програми першого рівня вищої освіти
(Облік і оподаткування (Облікова аналітика)
Accounting and taxation (Accounting analytics)
галузь знань – 07 Управління та адміністрування; спеціальність – 071 Облік і оподаткування; спеціалізація – Поліцейські)

за темою № 13: Загальна характеристика припинення господарської діяльності

Харків (Вінниця) 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
ХНУВС
Протокол від 25.09.2023 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 2
ХНУВС
Протокол від 29.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 22.09.2023 № 8

Розглянуто на засіданні кафедри трудового та господарського права факультету № 2 ХНУВС(протокол від 28.08.2023 № 8)

Розробники:

1. Завідувач кафедри трудового та господарського права факультету № 2 ХНУВС, доктор юридичних наук, професор **Мельник К.Ю.**
2. Старший викладач кафедри трудового та господарського права факультету № 2 ХНУВС, кандидат юридичних наук **Яценко Т.П.**
3. Кандидат юридичних наук, доцент **Коваленко К.В.**

Рецензенти:

1. Професор кафедри цивільного права і процесу Донецького національного університету імені Василя Стуса, доктор юридичних наук, доцент **Амелічева Л.П.**
2. Декан факультету № 4 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор **Марчук М.І.**

План лекції

1. Поняття та підстави припинення діяльності суб'єктів господарювання.
2. Способи і форми припинення господарської діяльності.
3. Види реорганізації та правові наслідки їх застосування.
4. Поняття та види ліквідації.

Рекомендована література:

Основна:

1. Господарське право України: навч. посіб.: у 2 ч. Ч. 1; за заг. ред. О. П. Гетьманець, Ю. М. Жорнокуя, О. М. Шуміла / О. П. Гетьманець, Ю. М. Жорнокуй, О. М. Шуміло та ін. – К.: Хай-Тек Прес. 2014. – 368 с.
2. Господарське право України : підручник у 2-х ч., Ч. 2 / Андрєєва О. Б., Гетманець О.П., Гришина І.І. та ін., – Х.: Харк.нац.ун-т внутр. справ, 2014. – 368 с.
3. Конституція України від 28.06.96 р. // Урядовий кур'єр. – 1996. Липень. – № 129-130.
4. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003 – № 18 (16.02.2003). – № 19-20, № 21-22, Ст. 144 (документ 436-IV, чинний, поточна редакція від 19.08.2022).
5. Господарсько-процесуальний кодекс // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6 (11.02.92). – Ст. 56 (документ 1798-XII, чинний, поточна редакція від 07.05.2022).
6. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 3 (16.01.2003) № 40–44, Ст. 356 (документ 435-IV, чинний, поточна редакція від 01.08.2022).
7. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 12 (02.12.2010). – № 2755-VI.
9. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Верховна Рада України; Закон від 06.02.2018 № 2275-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2018. – № 13. – ст.69.
15. Про фермерське господарство : Верховна Рада України; Закон від 19.06.2003 № 973-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 45. – Ст. 363.
16. Кодекс України з процедур банкрутства: Верховна Рада України; Закон, Кодекс від 18.10.2018 № 2597-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 19, ст. 74.

Додаткова:

17. Господарське право: підручник / Д.В. Задихайло, В.М. Пашков, Р.П. Бойчук та ін.; за заг. ред. Д.В. Задихайло, В.М. Пашкова. – Х. : Право, 2012. – 696 с.

18. Господарське право : навч. посіб. для підготовки до іспитів / В. С. Мілаш. – 3-тє вид., змін. – Х. : Право, 2016. – 332 с.
19. Апаров А.М., Онищенко О.М. Господарське право України. Підручники та навчальні посібники. Том 1: Загальна частина – К: Видавництво «Істина», 2016. – 452 с.
20. Господарське право : практикум. - Харків : Право, 2018. - 591 с.
21. Актуальні проблеми господарського права (Особлива частина) : навч. посіб.. - Київ : Ліра-К, 2018. - 798 с.
22. Господарське право : підручник. - Одеса : Фенікс, 2018. - 366 с.
23. Господарське право : навч. посіб. для підготовки до іспитів / В. С. Мілаш. – Х. : Право, 2017. – 327 с.
24. Апаров А.М., Онищенко О.М. Господарське право України. Підручники та навчальні посібники. Том 1: Загальна частина – К: Видавництво «Істина», 2016. – 452 с
25. Підприємницьке право у запитаннях та відповідях : навч. посібник : Рекомендовано МОН України / М.І. Карлін, А.В. Носалюк. - К. : Кондор, 2008. - 356 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- www.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України.
- www.kmu.gov.ua – сайт Кабінету Міністрів України.
- www.nbuv.gov.ua – електронний каталог Національної бібліотеки України ім. Вернадського.
- www.library.ukma.kiev.ua – електронний каталог наукової бібліотеки НаУКМА.
- <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui> - інституційний репозитарій Харківського національного університету внутрішніх справ.

Текст лекції

1. Поняття та підстави припинення діяльності суб'єктів господарювання

Серед основних нормативних актів, які регулюють підстави, порядок і момент припинення суб'єктів господарювання, необхідно назвати ЦК України та ГК України, Закон України «Про господарські товариства», Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» і Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Інші нормативні

акти визначають особливості припинення господарської діяльності окремих суб'єктів комерційних чи некомерційних відносин. Поняття припинення діяльності суб'єкта господарювання відсутнє в законодавстві України. Проте в доктринальному розумінні припиненням вважаються юридичні умови, за яких суб'єкти господарювання втрачають право провадити господарську діяльність і, відповідно, втрачають підприємницьку правосуб'єктність із моменту внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру. Поняття і, що не менш важливо, момент припинення юридичної особи – суб'єкта здійснення господарської діяльності визначаються цивільним та господарським законодавством. Так, ст. 104 ЦК України вказує, що юридична особа припиняється в результаті передання всього свого майна, прав та обов'язків іншим юридичним особам – правонаступникам (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або в результаті ліквідації. Моментом припинення юридичної особи є дата внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру. Аналогічні положення закріплені в ст. 59 ГК України, в ст. 33 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» та в ст. 19 Закону України «Про господарські товариства». Таким чином, закон закріплює дві форми припинення юридичної особи: реорганізацію та ліквідацію.

Правові підстави, поняття і наслідки реорганізації господарської організації передбачено статтями 106–109 ЦК України, ст. 59 ГК України. Основні положення щодо порядку та наслідків ліквідації визначено статтями 110–112 ЦК України та ст. 60 ГК України і нормами спеціальних правових актів.

Загалом, говорячи про конкуренцію цивільного та господарського законодавства в регулюванні питань припинення суб'єкта господарювання, з певною мірою припущення можемо стверджувати, що питання припинення юридичної особи регулюються актами цивільного законодавства, насамперед ЦК України, Законом України «Про акціонерні товариства» та Законом України «Про господарські товариства», а от деякі особливості припинення суб'єктів комерційної господарської діяльності регулюються спеціальними нормами ГК України та поодинокими актами міжгалузевого спрямування. За ініціатором припинення господарської діяльності розрізняються два види припинення:

- 1) добровільне та
- 2) примусове.

Добровільним вважається таке припинення господарської діяльності, яке здійснюється з ініціативи самого суб'єкта господарювання, власника (власників чи уповноважених ними органів) його майна. Юридичними підставами добровільного припинення господарської діяльності є:

- 1) рішення власника (власників чи уповноважених ними органів), інших осіб – засновників суб'єкта господарювання чи їх правонаступників про припинення господарської діяльності;
- 2) досягнення мети, заради якої було засновано господарську діяльність;
- 3) закінчення строку, на який засновувалася господарська діяльність;
- 4) визнання суб'єкта господарювання банкрутом за його заявою;

5) інші випадки, передбачені установчими документами.

Примусове припинення господарської діяльності здійснюється з ініціативи інших осіб: органів держави, що здійснюють контроль за провадженням господарювання, кредиторів суб'єкта господарської діяльності тощо. Чинним законодавством України передбачено підстави примусового припинення юридичних осіб, серед яких слід виділити:

- 1) рішення суду щодо припинення юридичної особи, що не пов'язане з банкрутством юридичної особи, у зв'язку з:
 - визнанням судом недійсною державної реєстрації юридичної особи через допущені під час її створення порушення, які не можна усунути (така вимога може бути пред'явлена до суду органом, що здійснює державну реєстрацію, учасником юридичної особи, а щодо АТ – також НКЦПФР);
 - провадженням нею діяльності, що суперечить установчим документам, або такої, що заборонена законом;
 - невідповідністю мінімального розміру статутного капіталу юридичної особи вимогам закону;
 - неподанням протягом року органам державної податкової служби податкових декларацій, документів фінансової звітності відповідно до закону;
 - наявністю в Єдиному державному реєстрі запису про відсутність юридичної особи за вказаним її місцезнаходженням;
- 2) рішення відповідних органів державної влади (дана підстава визначена ст. 106 ЦК України);
- 3) у випадках, визначених законом, юридична особа також припиняється в порядку, встановленому Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», за заявою кредиторів.

Галузеві нормативні акти передбачають відповідні спеціальні підстави припинення господарської діяльності шляхом реорганізації чи ліквідації:

- 1) ст. 83 Закону України «Про господарські товариства» визначає особливості припинення командитного товариства, оскільки, крім підстав, зазначених у ст. 19 цього Закону, воно припиняється також у разі вибуття всіх учасників з повною відповідальністю. Командитне товариство, у свою чергу, ліквідується в разі вибуття усіх вкладників;
- 2) в Законі України «Про банки і банківську діяльність» особливостям реорганізації банку взагалі присвячена окрема глава, і безпосередньо ст. 26 визначає такі способи реорганізації банку: реорганізація за рішенням власників банку, а в разі призначення тимчасової адміністрації – за рішенням НБУ або тимчасового адміністратора, погодженим з НБУ. І хоча даний Закон стосовно способів припинення банку співпадає із ЦК України та ГК України, натомість ст. 26 вказує, що у разі реорганізації банку шляхом перетворення до таких правовідносин не застосовуються норми законодавства щодо припинення юридичної особи, і під час проведення реорганізації банку шляхом перетворення кредитори не мають права вимагати від банку припинення чи дострокового виконання зобов'язання. Особливі ж підстави і порядок ліквідації банків визначаються нормами статей 87, 88 глави 16 зазначеного Закону;

3) спеціальні положення містять також норми ст. 43 Закону України «Про страхування», ст. 21 Закону України «Про товарну біржу». В свою чергу, Закон України «Про фермерське господарство» у ст. 35 визначає такі підстави для припинення діяльності фермерського господарства, як: реорганізація фермерського господарства; ліквідація фермерського господарства; визнання фермерського господарства неплатоспроможним (банкрутом) чи ситуація, коли не залишається жодного члена фермерського господарства або спадкоємця, який бажає продовжити діяльність господарства. Треба додати, що ГК України, визначаючи порядок припинення комерційної господарської діяльності, окремо регламентує підстави припинення саме такої підприємницької діяльності.

Так, у ст. 51 ГК України вказано, що підприємницька діяльність припиняється:

- 1) з власної ініціативи підприємця;
- 2) у разі закінчення строку дії ліцензії;
- 3) у разі припинення існування підприємця;
- 4) на підставі рішення суду у випадках, передбачених ГК України та іншими законами.

Що стосується підстав припинення фізичних осіб – підприємців, то згідно із нормою ст. 46 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» державна реєстрація припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця проводиться у разі:

- 1) прийняття фізичною особою – підприємцем рішення про припинення підприємницької діяльності;
- 2) смерті фізичної особи – підприємця;
- 3) постановлення судового рішення про оголошення фізичної особи померлою або визнання безвісно відсутньою;
- 4) постановлення судового рішення про визнання фізичної особи, яка є підприємцем, недієздатною або про обмеження її цивільної дієздатності;
- 5) постановлення судового рішення про припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця.

У свою чергу, підставами для постановлення судового рішення про припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця є:

- а) визнання фізичної особи – підприємця банкрутом;
- б) провадження нею підприємницької діяльності, що заборонена законом;
- в) неподання протягом року органам державної податкової служби податкових декларацій, документів фінансової звітності відповідно до закону;
- г) наявність в Єдиному державному реєстрі запису про відсутність фізичної особи – підприємця за зазначеним місцем проживання.

2. Способи і форми припинення господарської діяльності Ліквідація передбачає припинення існування, припинення господарської діяльності юридичною особою. Підстави ліквідації регламентуються законом і можуть впливати із фактичних об'єктивних складових або із суб'єктивного наміру учасників юридичної особи припинити господарську діяльність.

Основною відмінністю реорганізації від ліквідації є той факт, що в результаті реорганізації права та обов'язки юридичної особи переходять повністю або частково іншій/іншим новоствореним суб'єктам. І важливо лише визначити, в якому обсязі, які саме зобов'язання і права переходять новоствореному суб'єкту. В разі ліквідації майнові права та обов'язки суб'єкта підприємництва, що припиняє свою діяльність, не переходять до новоствореного суб'єкта господарювання, оскільки такий не утворюється. Разом з тим його майнові права та обов'язки можуть переходити до власника (власників) майна, що використовувалося у підприємницькій діяльності, або до засновника (засновників) суб'єкта підприємництва. Державну реєстрацію припинення підприємницької діяльності здійснюють ті ж органи, які проводять державну реєстрацію її заснування (державну реєстрацію суб'єктів господарювання), та в порядку, встановленому Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань».

ЦК України лише загальним чином регулює припинення фізичної особи – підприємця. В ст. 53 ЦК України вказано, що фізична особа, яка неспроможна задовольнити вимоги кредиторів, пов'язані із здійсненням нею підприємницької діяльності, може бути визнана банкрутом у порядку, встановленому законом. Натомість ст. 51 ЦК України визначає, що до підприємницької діяльності фізичних осіб застосовуються нормативно-правові акти, що регулюють підприємницьку діяльність юридичних осіб, якщо інше не встановлено законом або не впливає із суті відносин. У свою чергу, ГК України в ст. 51 визначає, що порядок припинення діяльності підприємця встановлюється законом відповідно до вимог вказаного Кодексу.

Із відмінностей природи юридичної та фізичної осіб як суб'єктів цивільно-правових і господарських комерційних відносин випливають і відмінності у порядку припинення такої їх діяльності. В даному випадку про реорганізацію фізичної особи – підприємця у розумінні, яке застосовується до юридичних осіб, звісно, мова йти не може. Загалом чинне законодавство України надає змогу людині реалізовувати своє визначене Конституцією право на здійснення підприємницької діяльності в двох формах: бути учасником юридичної особи чи існувати як фізична особа – підприємець. До першого випадку застосовуються всі положення законодавства України, встановлені для юридичних осіб, і тому в даному контексті нас цікавить поняття та порядок припинення господарської діяльності фізичної особи в статусі підприємця. Припинення діяльності фізичної особи – підприємця можливе лише шляхом ліквідації.

Аналізуючи положення чинного законодавства України, можливо дійти висновку, що припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця може бути пов'язане із незадовільним результатом її господарської діяльності або ж є результатом інших фактичних життєвих обставин (фізична смерть, божевілля і т. п.). Або ж такі підстави припинення діяльності суб'єкта можна поділити на пов'язані із суб'єктивним наміром даної фізичної особи

припинити підприємницьку діяльність і такі, що пов'язані із зовнішніми факторами (постановлення відповідного судового рішення).

3. Види реорганізації та правові наслідки їх застосування. Розглядаючи в широкому розумінні термін «реорганізація» як узагальнююче поняття, під нею розуміють припинення юридичної особи з переходом усіх прав та обов'язків до правонаступника у порядку загального правонаступництва, де під правонаступником розуміють юридичну особу (юридичних осіб), до якої переходять всі права та обов'язки реорганізованої юридичної особи. Суб'єктивні права та обов'язки суб'єктів, що припинили своє існування, стають правами й обов'язками нових чи оновлених утворень, що продовжують свою господарську діяльність, як правило, на змінений за обсягом майновій базі. Вирізняють такі форми реорганізації: злиття, приєднання, поділ, виділ, перетворення юридичної особи. Злиття, приєднання та поділ юридичної особи передбачають передачу всього майна, прав та обов'язків новоствореним суб'єктам, тому в спеціальній літературі мова йде про повне (універсальне) правонаступництво. Натомість в результаті перетворення чи виділу юридична особа не зникає як суб'єкт господарювання, а лише змінює свій статус, «зовнішній» вигляд. У разі злиття суб'єктів господарювання усі майнові права та обов'язки кожного з них переходять до суб'єкта господарювання, що утворений внаслідок злиття. Злиття можливо представити такою умовною формулою: $A + B = C$, де A та B – юридичні особи, які самостійно існували до злиття, а C – новостворена юридична особа.

У разі приєднання одного або кількох суб'єктів господарювання до іншого суб'єкта господарювання до цього останнього переходять усі майнові права та обов'язки приєднаних суб'єктів господарювання.

У разі поділу суб'єкта господарювання усі його майнові права і обов'язки переходять за роздільним актом (балансом) у відповідних частках до кожного з нових суб'єктів господарювання, що утворені внаслідок цього поділу.

У разі перетворення одного суб'єкта господарювання в інший до новоутвореного суб'єкта господарювання переходять усі майнові права і обов'язки попереднього суб'єкта господарювання.

У разі виділення одного або кількох нових суб'єктів господарювання до кожного з них переходять за роздільним актом (балансом) у відповідних частках майнові права і обов'язки реорганізованого суб'єкта. Виділ не є випадком припинення юридичної особи.

Далі слід зупинитися на порядку припинення юридичної особи шляхом реорганізації. Статті 105, 107 ЦК України покладають на суб'єкта, що прийняв рішення про припинення юридичної особи, низку обов'язків. Тому порядок припинення суб'єкта господарювання шляхом реорганізації можна представити низкою етапів:

1. Учасники господарської організації, суд або орган, що прийняли рішення про припинення юридичної особи, зобов'язані протягом трьох робочих днів з дати прийняття рішення письмово повідомити про це орган, що здійснює державну реєстрацію, для внесення до Єдиного державного реєстру запису про рішення щодо припинення юридичної особи. Для цього заявник повинен

подати державному реєстраторові оригінал або нотаріально засвідчену копію рішення засновників (учасників) або уповноваженого ними органу щодо припинення юридичної особи.

2. Державний реєстратор за відсутності підстав для залишення документів без розгляду повинен у день надходження документів внести до Єдиного державного реєстру відповідний запис і в той же день повідомити органам статистики, державної податкової служби, Пенсійного фонду України відомості про внесення такого запису. У спеціалізованому друкованому засобі масової інформації публікується повідомлення про внесення такого запису.

3. Учасники юридичної особи, суд або орган, що прийняв рішення про припинення юридичної особи, призначають комісію з реорганізації, голову комісії та встановлюють порядок і строк заявлення кредиторами своїх вимог до юридичної особи, що припиняється, який не може становити менше двох і більше шести місяців з дня опублікування повідомлення про рішення щодо припинення юридичної особи. Виконання функцій комісії з реорганізації може бути покладено на орган управління юридичної особи. До комісії з реорганізації з моменту призначення переходять повноваження щодо управління справами юридичної особи. Голова комісії, її члени представляють її у відносинах з третіми особами та виступають у суді від її імені.

4. Відбувається розгляд кожної окремої вимоги кредитора, після чого приймається відповідне рішення, яке надсилається кредитору не пізніше тридцяти днів з дня отримання юридичною особою, що припиняється, відповідної вимоги кредитора.

5. Після закінчення строку для пред'явлення вимог кредиторами та задоволення чи відхилення цих вимог комісія з реорганізації юридичної особи складає передавальний акт (у разі злиття, приєднання або перетворення) або розподільчий баланс (у разі поділу), які мають містити положення про правонаступництво щодо всіх зобов'язань юридичної особи, що припиняється, стосовно всіх її кредиторів та боржників, включаючи зобов'язання, які оскаржуються сторонами.

6. Передавальний акт і розподільчий баланс, підписані головою та членами комісії з реорганізації, затверджуються учасниками юридичної особи або органом, який прийняв рішення про її припинення, крім випадків, установлених законом.

7. Проводиться державна реєстрація припинення юридичної особи в результаті реорганізації, для чого голова комісії з реорганізації або уповноважена ним особа повинні подати державному реєстраторові відповідні документи. За відсутності підстав для залишення документів без розгляду державний реєстратор повинен внести до Єдиного державного реєстру запис про проведення державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її реорганізації в строк, який не повинен перевищувати одного робочого дня з дати надходження відповідних документів.

Реорганізація вважається завершеною з моменту державної реєстрації новоутвореної юридичної особи та державної реєстрації припинення юридичних осіб, що припиняються у результаті реорганізації.

4. Поняття та види ліквідації

Під ліквідацією суб'єкта господарювання слід розуміти припинення його існування як суб'єкта права за встановленою законом процедурою без настання універсального правонаступництва. Загальний порядок припинення суб'єкта господарювання шляхом ліквідації встановлено ст. 60 ГК України та ст. 111 ЦК України. Класично порядок ліквідації можна представити низкою етапів.

1. Учасники господарської організації, суд або орган, що прийняли рішення про припинення юридичної особи, зобов'язані протягом трьох робочих днів з дати прийняття рішення письмово повідомити про це орган, що здійснює державну реєстрацію, для внесення до Єдиного державного реєстру запису про рішення щодо припинення юридичної особи. Для цього подається оригінал або нотаріально засвідчена копія рішення засновників (учасників) чи уповноваженого ними органу щодо припинення юридичної особи.

2. Державний реєстратор за відсутності підстав для залишення документів без розгляду повинен у день надходження цих документів внести до Єдиного державного реєстру відповідний запис і в той же день повідомити органам статистики, державної податкової служби, Пенсійного фонду України відомості про внесення такого запису. У спеціалізованому друкованому засобі масової інформації здійснюється публікація повідомлення про внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру.

3. Учасники юридичної особи, суд або орган, що прийняли рішення про припинення юридичної особи, призначають ліквідаційну комісію, голову комісії або ліквідатора та встановлюють порядок і строк заявлення кредиторами своїх вимог до юридичної особи, що не може становити менше двох і більше шести місяців з дня опублікування повідомлення про рішення щодо припинення юридичної особи. Виконання функцій ліквідаційної комісії може бути покладено на орган управління юридичної особи. До ліквідаційної комісії або ліквідатора з моменту призначення переходять повноваження щодо управління справами юридичної особи. Голова комісії, її члени або ліквідатор юридичної особи представляють її у відносинах з третіми особами та виступають у суді від її імені.

4. Ліквідаційна комісія або інший орган, який проводить ліквідацію суб'єкта господарювання, вміщує в друкованих органах відповідно до закону повідомлення про його ліквідацію та про порядок і строки заяви кредиторами претензій, а явних (відомих) кредиторів повідомляє персонально у письмовій формі у встановлені ГК України чи спеціальним законом строки. Одночасно ліквідаційна комісія вживає необхідних заходів щодо стягнення дебіторської заборгованості суб'єкта господарювання, який ліквідується, та виявлення вимог кредиторів з письмовим повідомленням кожного з них про ліквідацію суб'єкта господарювання.

5. Кожна окрема вимога кредитора розглядається, після чого приймається відповідне рішення, яке надсилається кредитору не пізніше тридцяти днів з дня отримання юридичною особою, що припиняється, відповідної вимоги кредитора.

6. До завершення строку пред'явлення вимог кредиторів ліквідаційна комісія (ліквідатор) закриває рахунки, відкриті у фінансових установах, крім рахунка, який використовується для розрахунків з кредиторами під час ліквідації юридичної особи. Ліквідаційна комісія (ліквідатор) вживає заходів щодо інвентаризації майна юридичної особи, що припиняється, а також майна її філій та представництв, дочірніх підприємств, господарських товариств, а також майна, що підтверджує її корпоративні права в інших юридичних особах, виявляє та вживає заходів щодо повернення майна, яке перебуває у третіх осіб. Ліквідаційна комісія (ліквідатор) вживає заходів щодо закриття відокремлених підрозділів юридичної особи (філій, представництв) та відповідно до законодавства про працю здійснює звільнення працівників юридичної особи, що припиняється. Ліцензії, документи дозвільного характеру та інші документи, а також печатки та штампи, які підлягають поверненню органам державної влади, органам місцевого самоврядування, повертаються їм ліквідаційною комісією (ліквідатором).

7. Ліквідаційна комісія (ліквідатор) після закінчення строку для пред'явлення вимог кредиторами складає проміжний ліквідаційний баланс, що включає відомості про склад майна юридичної особи, що ліквідується, перелік пред'явлених кредиторами вимог та результат їх розгляду. Він затверджується учасниками юридичної особи, судом або органом, що прийняв рішення про ліквідацію юридичної особи.

8. Проводиться виплата грошових сум кредиторам юридичної особи, що ліквідується, у порядку черговості. Майно юридичної особи, що залишилося після задоволення вимог кредиторів, передається учасникам юридичної особи, якщо інше не встановлено установчими документами юридичної особи або законом.

9. Ліквідаційна комісія (ліквідатор) складає ліквідаційний баланс, забезпечує його затвердження учасниками юридичної особи, судом або органом, що прийняв рішення про припинення юридичної особи, та забезпечує подання органам державної податкової служби.

10. Проводиться державна реєстрація припинення юридичної особи у зв'язку з ліквідацією, для чого державному реєстраторові подаються відповідні документи. За відсутності підстав для залишення документів без розгляду державний реєстратор у строк, що не повинен перевищувати одного робочого дня з дати надходження документів, має внести до Єдиного державного реєстру запис про проведення державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації.

Детальніше етап державної реєстрації припинення юридичної особи шляхом реорганізації чи ліквідації визначається Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань».

У разі припинення платоспроможної юридичної особи ЦК України в ст. 112 визначає чітку черговість задоволення вимог кредиторів:

1) задовольняються вимоги щодо відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, та вимоги кредиторів, забезпечені заставою чи іншим способом;

2) задовольняються вимоги працівників, пов'язані з трудовими відносинами, вимоги автора про плату за використання результату його інтелектуальної, творчої діяльності;

3) задовольняються вимоги щодо податків, зборів (обов'язкових платежів);

4) задовольняються всі інші вимоги.

Вимоги однієї черги задовольняються пропорційно сумі вимог, що належать кожному кредитору цієї черги. Вимоги кредитора, заявлені після спливу строку, встановленого ліквідаційною комісією для їх пред'явлення, задовольняються з майна юридичної особи, яку ліквідовують, що залишилося після задоволення вимог кредиторів, заявлених своєчасно. Вимоги кредиторів, які не визнані ліквідаційною комісією, якщо кредитор у місячний строк після одержання повідомлення про повну або часткову відмову у визнанні його вимог не звертався до суду з позовом, вимоги, у задоволенні яких за рішенням суду кредиторів відмовлено, а також вимоги, які не задоволені через відсутність майна юридичної особи, що ліквідується, вважаються погашеними. Виходячи із нескладної правової конструкції фізичної особи – підприємця, порядок припинення його діяльності фактично полягає у прийнятті відповідного рішення та внесенні відомостей про це до Єдиного державного реєстру.